

تحلیله بر ثروت تأمین اجتماعی برای نسل‌های مختلف در ایران

مسعود فضلی^۱ و محمد ذاکری‌نیا^۲

چکیده

توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر و عدالت‌محوری سیستم بازتوزیعی از جمله مفاهیم حاکم بر ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی است که به‌نوعی از اهداف سازمان تأمین اجتماعی نیز شمرده می‌شود. از موضوعات حائز اهمیت در نظام تأمین اجتماعی، بحث ثروت تأمین اجتماعی است. امری که می‌توان آن را برای افراد و گروه‌های درآمدی مختلف و نیز در نسل‌ها و سال‌های گوناگون با استفاده از نرخ تنزیل و نسبت هزینه-فایده محاسبه کرد. در این پژوهش، در سه سال ۱۳۵۷، ۱۳۷۷ و ۱۳۹۷، ثروت تأمین اجتماعی برای اقشار کم‌درآمد، متوسط‌درآمد و پردرآمد و نیز مردان و زنان محاسبه شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۷۷ ثروت تأمین اجتماعی و سیاست‌های بازتوزیعی به نفع طبقات کم‌درآمد و بازنشستگان عمل کرده است. در حالی که در سال ۱۳۹۷، سیاست‌گذاری به سود افراد پردرآمد بوده و منجر به تعمیق شکاف اجتماعی شده است. از حیث برون‌نسلی افراد کم‌درآمد و متوسط‌درآمد در سال ۱۳۷۷، ثروت و خالص دریافتی بیشتری نسبت به سال ۱۳۵۷ داشته و در سال ۱۳۵۷ نیز ثروت بیشتری نسبت به سال ۱۳۹۷ کسب کرده‌اند. همچنین، زنان در مقایسه با مردان به‌اندازه بیشتری از سیستم بازتوزیعی منتفع شده‌اند که ریشه در امیدبه‌زندگی بیشتر و متوسط سابقه کاری کمتر زنان نسبت به مردان دارد. امید است که تصمیم‌سازان با بازنگری و اصلاح سیاست‌های کنونی این سازمان، اقدامی مؤثر در راستای احقاق عدالت گفته‌شده در توزیع ثروت و همچنین، افزایش مشارکت اقشار آسیب‌پذیر در راستای توانمندی ایشان اتخاذ کنند.

واژگان کلیدی: ثروت تأمین اجتماعی، حداقل معیشت، عدالت بین‌نسلی، عدالت‌محوری، اقتصاد مقاومتی.

مقدمه

دولت‌ها یا سازمان‌هایی که از سوی دولت‌ها پدید آمده‌اند، ذیل حقوق اساسی شهروندی، نهادهایی ایجاد می‌شوند که برنامه‌های به‌خصوصی را در راستای تأمین اجتماعی و خدمات عمومی رفاهی دنبال می‌کنند. بنا به تعریف، تأمین اجتماعی راهکار قانونی یا عملی در

تأمین اجتماعی، حداقل معیشت و زندگی همراه با کرامت انسانی از جمله حقوق مسلم بشری است که در ادبیات اسلامی و متعارف بر آن تأکید شده است. برای تحقق این مهم در جوامع مختلف، عمدتاً توسط

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته، معارف اسلامی و اقتصاد، دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد، دانشگاه امام صادق (علیه السلام)، تهران، ایران

m.fazli@isu.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، اقتصاد بین‌الملل، دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، ایران

mohammadz77@isu.ac.ir

توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر و عدالت‌محوری فهم می‌شود. به عبارت دیگر، اساساً اجرای سیاست‌های درست این سازمان و بازتوزیع مبتنی بر توازن نه تنها منجر به مشارکت افراد جامعه به‌ویژه قشر کم‌برخوردار و متوسط می‌شود، بلکه مصداق اجرای عدالت و تحقق آن نیز به شمار می‌رود؛ زیرا بخش بزرگی از مستمری‌ها به افرادی پرداخت می‌شود که یا درآمد کمی دارند یا هیچ منبع درآمدی ندارند.

پرواضح است که پایداری تأمین اجتماعی، انسجام اجتماعی و اعتماد عمومی را در جامعه تضمین می‌کند و هرگونه تزلزل در اصول آن، بحران‌های اقتصادی و اجتماعی را دامن می‌زند و لازم است سیاست‌های بخش عمومی در حوزه رفاه اجتماعی در راستای جلب مشارکت عمومی برای حمایت و صیانت از این نهاد تدوین شود.

یکی از موارد بسیار مهم و حیاتی برای اصلاح نظام تأمین اجتماعی و پیشگیری از بحران‌های آینده، بازنگری در رویکرد بازتوزیعی این نظام است؛ به طوری که ادامه روند کنونی برخلاف رویکرد عدالت‌محوری اقتصاد مقاومتی تلقی می‌شود. با شناخت رویکرد بازتوزیعی می‌توان نسبت به اصلاح نظام‌مند و پارامتریک آن مبادرت ورزید. فهم رویکرد توزیعی می‌تواند راهگشای چگونگی تغییرات و بهبود سیستم تأمین اجتماعی به سوی وضع مطلوب باشد و سیاست‌گذار را در اتخاذ تصمیم درست رهنمون سازد. در این راستا و برای نیل به این هدف، برآوردی از ثروت تأمین اجتماعی از طریق داده‌های حق بیمه دریافتی و پرداختی صندوق انجام گرفته است. همچنین، نظام توزیعی کنونی تأمین اجتماعی در

زمینه عمومی است که برای امنیت اقتصادی و رفاه اجتماعی اشخاص و خانواده آنان در قبال نقصان درآمد ناشی از بیکاری، پیری، بیماری یا فوت و همچنین، ارتقای رفاه از طریق خدمات عمومی و حمایت‌های اقتصادی طراحی می‌شود.

نظام تأمین اجتماعی و پوشش اجباری بیمه‌ای آن دارای فواید بازتوزیع مالیات‌گونه و نوعی دادوستد میان بیمه‌شده و بیمه‌گر است. در نظام‌های تأمین اجتماعی جهان و به‌ویژه کشور ما، شرکای سه‌گانه تأمین اجتماعی عبارت‌اند از کارگر یا کارمند، کارفرما و صندوق بیمه‌گر که مسئولیت پوشش بیمه‌ای را بر عهده دارد. بهره‌مندی و انتفاع هریک از شرکای سه‌گانه با محوریت اجرای عدالت اجتماعی و آگاهی ذی‌نفعان از وضعیت خویش در این صندوق، موضوعی مهم و کلیدی است (اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی، ۱۳۷۳).

سیستم‌های بیمه‌ای تأمین اجتماعی عموماً سه نوع توزیع درآمد را بر عهده دارند که ذیل توزیع عمودی، افقی و توزیع (درآمد-مصرف) در سیکل زندگی تقسیم‌بندی می‌شود. از این میان، توزیع عمودی و افقی درآمدها به ترتیب با عناوین بازتوزیع درآمد میان اقشار مختلف (بین‌قشری) و بازتوزیع درآمد میان نسلی نامیده می‌شوند.

یکی از اصلی‌ترین وجوه ارزیابی نظام تأمین اجتماعی و از مهم‌ترین جنبه‌های کارکردی این نهاد، میزان اثرگذاری آن بر کاهش فقر در میان اقشار ضعیف و جامعه هدف است؛ (سلیمی‌فر، ۱۳۸۴) موضوعی که با عنایت به سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و مفاهیم حاکم بر آن مانند رویکرد افزایش مشارکت مردمی و

ساده، ثروت تأمین اجتماعی حاصل تفاضل ارزش حال پرداخت‌های فرد در دوران اشتغال به بیمه اجتماعی از ارزش حال دریافتی‌های فرد تا پایان عمر اوست. به عبارت دیگر، ثروت تأمین اجتماعی فرد با تعریف ارزش حال تنزیل شده^۲ نیز مرتبط است که می‌توان به این طریق مقدار آن را محاسبه کرد (Gruber, 2013). با محاسبه ثروت تأمین اجتماعی برای گروه‌های مختلف درآمدی و گروه‌های متفاوت مانند مردان و زنان شاغل در بازه‌های زمانی مشخص، می‌توان رویکرد بازتوزیعی نظام تأمین اجتماعی را برای نسل‌های مختلف با درآمدهای متفاوت بررسی کرد. در سیستم تأمین اجتماعی آمریکا، ثروت تأمین اجتماعی برای سه نسل و گروه‌های درآمدی مختلف برآورد شده که نتایج آن در جداول جدول ۱ آمده است.

تخصیص منابع میان گروه‌های مختلف درآمدی و نسل‌های گوناگون بررسی شده و برای افراد با حالات مختلف مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفته است.

۱- تجزیه و تحلیل سیستم بازتوزیع بر اساس داده‌های تأمین اجتماعی آمریکا

برای تجزیه و تحلیل و تبیین بهتر سیستم بازتوزیع نظام تأمین اجتماعی سعی شده است تا ابتدای موضوع، وضع مطلوب از منظر سیاست‌گذاری با استفاده از داده‌های نظام تأمین اجتماعی آمریکا بیان شود. سپس در ادامه، به بررسی عملکرد نظام بازتوزیع تأمین اجتماعی ایران پرداخته می‌شود. برای درک وضع توزیعی نظام تأمین اجتماعی می‌توان از مفهوم ثروت تأمین اجتماعی^۱ استفاده کرد. در تعریفی

جدول ۱- بازتوزیع ثروت تأمین اجتماعی برای سه نسل مختلف با گروه‌های درآمدی متفاوت در آمریکا (برحسب دلار)

سطوح درآمدی	بازنشستگان سال ۱۹۶۰	بازنشستگان سال ۱۹۹۵	بازنشستگان سال ۲۰۳۰
درآمد پایین	۷۰/۰۲۴	۴۷/۳۴۰	۲۱/۹۸۶
درآمد متوسط	۹۹.۶۴۰	۲۶.۱۴۱	-۶۹/۳۲۱
درآمد بالا	۱۰۶/۸۷۴	-۱۹۶	-۲۰۵/۸۸۲

مأخذ: Gruber, 2013

همان‌طور که در جدول شماره ۲ نیز مشاهده می‌شود، ثروت تأمین اجتماعی برای پنج نسل و نیز گروه‌های درآمدی متفاوت بررسی و محاسبه شده است. نسل‌های اولیه از ثروت و منفعت خالص بیشتری بهره‌مند شده‌اند، اما به مرور زمان این منفعت کاهش یافته است. از حیث درون‌نسلی و بررسی خالص ثروت در

مطابق با جدول مشاهده می‌شود که در سه دوره مختلف برای گروه‌های درآمدی متفاوت، ثروت تأمین اجتماعی کاهش یافته، اما توزیع درآمد به نفع گروه‌های درآمدی کم‌برخوردار^۳ بوده است و گروه‌های درآمدی متوسط و بالا^۴ به مرور زمان از ثروت تأمین اجتماعی نازل‌تری برخوردار شده‌اند (Rosen, 2004).

1. Social Security Wealth (SSW)
2. Present Discounted Value (PDV)
3. Low Earner
4. High and Average Earner

میان گروه‌های درآمدی مختلف، همان‌طور که دیده می‌شود، با گذشت زمان این انتقال ثروت به نفع افراد کم‌درآمد اتفاق افتاده، اما از حیث نوع افراد نیز تفاوت‌هایی مطرح است که در ادامه به آن اشاره می‌شود.

جدول ۲- برآورد بازتوزیع ثروت تأمین اجتماعی برای پنج نسل مختلف با گروه‌های درآمدی و افراد متفاوت در آمریکا (برحسب دلار)

سن رسیدن به بازنشستگی	دستمزد مرد مجرد			دستمزد زن مجرد			دستمزد زوج یک‌نفره			دستمزد زوج دو نفره		
	کم	متوسط	زیاد	کم	متوسط	زیاد	کم	متوسط	زیاد	کم	متوسط	زیاد
۱۹۶۰												
منفعت	۳۰/۲	۴۵/۵	۵۰/۶	۴۵/۷	۶۹	۷۶/۷	۶۶/۳	۹۸/۹	۱۱۱	۷۶/۸	۱۰۲	۱۲۲/۱
حق بیمه	۴	۹	۱۳/۸	۴/۳	۸/۶	۱۴/۶	۴	۹	۱۳/۸	۸/۴	۱۳/۳	۲۳/۴
خالص پرداختی	۲۶/۱	۳۶/۵	۳۶/۴	۴۱/۴	۵۹/۴	۶۲/۱	۶۲/۳	۸۹/۹	۹۷/۲	۶۸/۴	۸۸/۷	۹۸/۷
۱۹۸۰												
منفعت	۵۴/۳	۹۰/۲	۱۱۴/۶	۸۰/۸	۱۳۴/۳	۱۷۰/۵	۱۲۹/۳	۲۰۹/۹	۲۶۴/۳	۱۴۶/۹	۲۰۸/۴	۲۳۳/۲
حق بیمه	۲۲/۹	۵۱	۷۱/۹	۲/۲	۵۳/۹	۷۶/۱	۲۲/۹	۵۱	۷۱/۹	۴۷/۲	۷۵/۲	۱۲۵/۷
خالص پرداختی	۳۱/۴	۳۹/۳	۴۲/۷	۵۶/۶	۸۰/۵	۹۴/۴	۱۰۶/۴	۱۵۸/۹	۱۹۲/۴	۹۹/۷	۱۳۳/۳	۱۴۷/۵
۱۹۹۵												
منفعت	۵۸	۹۵/۷	۱۳۳/۶	۸۰/۶	۱۳۲/۹	۱۸۵/۹	۱۳۴/۹	۲۳۳/۴	۳۰۵/۴	۱۵۵/۲	۲۲۶/۶	۳۱۲/۶
حق بیمه	۴۵/۴	۱۰۰/۸	۱۷۰/۷	۴۷/۲	۱۰۴/۸	۱۷۹	۴۵/۴	۱۰۰/۸	۱۷۰/۷	۹۲/۵	۱۴۸	۲۷۵/۵
خالص پرداختی	۳۴/۱	۳۹/۳	۴۲/۷	۵۶/۶	۸۰/۵	۹۴/۴	۱۰۶/۴	۱۵۸/۹	۱۹۲/۴	۹۹/۷	۱۳۳/۳	۳۷/۱
۲۰۱۰												
منفعت	۶۹	۱۵۵/۲	۱۷۵/۹	۹۳/۶	۱۵۶/۱	۲۳۸/۴	۱۵۴/۶	۲۵۸/۸	۳۸۸/۶	۱۷۸/۹	۲۶۱/۷	۳۹۴/۲
حق بیمه	۶۸/۲	۱۵۱/۵	۳۱۰/۸	۷۰/۴	۱۵۶/۵	۳۲۲/۴	۶۸/۲	۱۵۱/۵	۳۱۰/۸	۱۳۸/۶	۲۲۱/۹	۴۶۷/۳
خالص پرداختی	۹	-۳۶/۵	-۱۳۵	۲۳/۲	-۴	-۸۴/۵	۸۶/۵	۱۰۷/۳	۷۷/۷	۴۰/۳	۳۹/۸	-۷۳/۱
۲۰۳۰												
منفعت	۸۴	۱۳۹/۶	۲۲۰/۳	۱۱۳/۷	۱۸۹	۳۹۸/۱	۱۸۷/۴	۳۱۲	۴۹۳	۲۱۵/۹	۳۱۶/۵	۴۹۸/۱
حق بیمه	۸۸/۱	۱۹۵/۸	۴۶۸/۸	۹۱/۳	۲۰۲/۸	۴۸۵/۴	۸۸/۱	۱۹۵/۸	۴۶۸/۸	۱۷۹/۴	۲۸۷/۱	۶۷۱/۶
خالص پرداختی	۵۶/۲	-۵۶/۳	۲۴۸/۵	۲۲/۵	-۱۳/۸	۱۸۷/۳	۹۹/۳	۱۱۷	۲۴/۲	۳۶/۵	۳۹/۴	۱۷۳/۵

مأخذ: Steuerle & Bakija, 1994

کم‌درآمد و حتی با درآمد متوسط بوده است، اما مطالعات اخیر نشان می‌دهد که همیشه این‌گونه نبوده و گاه از مقدار مورد انتظار انحراف یافته است (Feldstein & Liebman, 2002).

نوع دیگر بازتوزیع ثروت تأمین اجتماعی، سیستم بازتوزیعی بین‌نسلی است. در این نوع بازتوزیع، مدل‌های نظری و تحقیقات صورت گرفته

سیستم توزیعی تأمین اجتماعی را می‌توان از دو بُعد بازتوزیع درون‌نسلی و بازتوزیع بین‌نسلی مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. یافته‌های سیستم بازتوزیع درون‌نسلی در آمریکا نشان می‌دهد که کسر بزرگ‌تری از عایدی یا منفعت حاصل از مستمری تأمین اجتماعی به افراد کم‌درآمد در مقایسه با پردرآمدها پرداخت می‌شود. مبنای اصل تشکیل نهاد، بازتوزیع به نفع افراد

می‌توان عملکرد این سیستم را ارزیابی و نقد کرد. گفتنی است که در ایران پژوهش‌های زیادی درباره عملکرد بازتوزیع نظام‌مند صورت نگرفته و بسیار محدود به این موضوع اجتماعی پرداخته شده است؛ از این رو فهم رویکرد توزیعی می‌تواند راهگشای چگونگی تغییرات و بهبود سیستم تأمین اجتماعی به سوی وضع مطلوب باشد و سیاست‌گذار^۳ را در اتخاذ تصمیم درست رهنمون سازد.

۲- تجزیه و تحلیل سیستم بازتوزیع بر اساس داده‌های تأمین اجتماعی ایران

در این بخش با استفاده از داده‌های رسمی کشور به محاسبه ثروت تأمین اجتماعی و ارزیابی آثار توزیعی آن پرداخته می‌شود. همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، اثر سیستم بازتوزیع تأمین اجتماعی را می‌توان از دو بُعد درون‌نسلی و بین‌نسلی تجزیه و تحلیل کرد. در بازتوزیع افقی یا بازتوزیع بین‌نسلی، انتقال از هر نسل به نسل دیگر یا به بیان دیگر، انتقال منابع از نسل جوان حاضر به نسل پیر مورد توجه قرار می‌گیرد. در بازتوزیع عمودی یا توزیع درون‌نسلی، توزیع یا انتقال درآمد از گروه‌های پردرآمدتر به افراد کم‌درآمدتر مورد توجه قرار می‌گیرد. برای مثال، در این چهارچوب می‌توان از انتقال درآمد از سوی مردان به زنان نام برد. گاه با توجه به اهمیت موضوع، توزیع میان خانوارهای مختلف که تعداد نان‌آور آنان بیش از یکی است نیز مورد توجه قرار می‌گیرد. حتی می‌توان این تأثیرات درون‌نسلی را به سطح تحصیلات

حاکمی است که نسل‌های اولیه ثروت بادآورده‌ای به دست آورده‌اند و نسل‌های بعدی به یک نرخ بازده پایدار^۱ که برابر با رشد دستمزد پایه است، منفعت کسب کرده‌اند. در واقع، افزایش پرداختی‌ها در طول زمان و انباشته شدن آن‌ها روی یکدیگر سبب شده است که نسل‌های اولیه به شدت منتفع شوند و چندین برابر مالیاتی که پرداخت کرده‌اند، دریافت کنند (برای مثال، نسل‌های اولیه نیروی کار در آمریکا که ۲ تا ۵ درصد مالیات در دوران کار پرداخت کرده‌اند، در دوران بازنشستگی حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد عایدی دریافت کرده‌اند). گروه‌های اولیه مستمری‌بگیران تأمین اجتماعی در یک سیستم مبتنی بر پرداخت به مصرف^۲ قرار داشتند و از آنجاکه در طول زمان میزان مالیات پرداختی افزایش یافته است، این گروه‌ها نیز به طبع مالیات کمتری پرداخت کرده‌اند. به‌طور کلی می‌توان گفت منفعت ایشان از بازتوزیع ثروت تأمین اجتماعی بیش از نسل‌های آتی بوده است. از سوی دیگر، مستمری‌های تأمین اجتماعی متناسب با درآمد افزایش می‌یابند. از این رو بزرگ‌ترین ثروت‌های بادآورده به مستمری‌بگیران دارای درآمد بالاتر در نسل‌های اولیه رسیده است (Liebman, 2002).

تا اینجا سعی شد با شرح نتایج پژوهش‌های سیستم بازتوزیع ثروت تأمین اجتماعی آمریکا، هدف و الگوی مطلوب برای تأمین اجتماعی ایران بیان شود. در ادامه، با بررسی داده‌های تأمین اجتماعی ایران و تحلیل آن‌ها

۱۳۵۷، ۱۳۷۷ و ۱۳۹۷ به سن بازنشستگی رسیده‌اند و بازنشسته می‌شوند. در این مسیر با استفاده از تعریف ثروت تأمین اجتماعی که از تفاضل ارزش حال پرداختی‌ها و حق بیمه افراد به سازمان تأمین اجتماعی به دست می‌آید، خالص ارزش حال دریافتی افراد مختلف محاسبه می‌شود. سپس از این طریق عایدی افراد مختلف (زن و مرد) و نیز گروه‌های درآمدی گوناگون برای محاسبات به دست خواهد آمد.

میان افراد در یک نسل نیز تعمیم داد و به بررسی آثار توزیع مجدد میان آن‌ها پرداخت (عبدالله‌میلانی، ۱۳۷۹). در این پژوهش با استفاده از سالنامه‌های آماری سازمان تأمین اجتماعی، وضعیت مستمری و دستمزد و حق بیمه افراد مختلف برای سال‌های متفاوت برای زن و مرد و سه گروه درآمدی کم‌درآمد، درآمد متوسط، پردرآمد محاسبه شده است. درحقیقت، در کار مورد نظر فرض شده است که افراد مختلف (مرد و زن) در سال‌های

جدول ۳- نمونه داده محاسبات تحقیق (برحسب ریال)

سال بازنشسته شدن	مردان			زنان		
	کم‌درآمد	متوسط درآمد	پردرآمد	کم‌درآمد	متوسط درآمد	پردرآمد
فرد در سال ۱۳۵۷ بازنشسته و به‌طور متوسط در ۲۰ سالگی وارد فضا کار می‌شود						
مستمری معادل حداقل دستمزد	۶۳۰۰	۲۷۵۴۲	۸۶۳۰۰	۶۳۰۰	۱۹۷۴۹	۸۵۲۷۶
متوسط سابقه	۲۰	۲۵	۳۲	۲۰	۲۰	۳۲
امیدبه‌زندگی	۵۴	۵۴	۵۴	۵۷	۵۷	۵۷
نخستین دستمزد افراد متناسب با سابقه	۹۳۰	۱۸۶۰	۵۵۸۰	۹۳۰	۸۶۰	۵۵۸۰
فرد در سال ۱۳۷۷ بازنشسته و به‌طور متوسط در ۲۰ سالگی وارد فضا کار می‌شود						
مستمری معادل حداقل دستمزد	۳۰۱۵۳۰	۲۸۴۷۶۳	۱۰۸۱۰۰۰	۳۰۱۵۳۰	۲۷۶۸۰۸	۱۸۱۰۶۸۱
متوسط سابقه	۲۰	۲۵	۳۲	۲۰	۲۰	۳۲
امیدبه‌زندگی	۶۸	۶۸	۶۸	۷۰	۷۰	۷۰
نخستین دستمزد افراد متناسب با سابقه	۶۳۰۰	۴۸۰۰	۱۲۰۰۰۰	۶۳۰۰	۱۲۶۰۰	۱۲۰۰۰۰
فرد در سال ۱۳۹۷ بازنشسته و به‌طور متوسط در ۲۰ سالگی وارد فضا کار می‌شود						
مستمری معادل حداقل دستمزد	۱۱۱۱۲۶۹۰	۱۷۰۲۷۸۶۶	۷۱۷۰۴۶۵۲	۱۱۱۱۲۶۹۰	۱۲۹۰۳۱۶۹	۷۰۸۲۷۵۹۳
متوسط سابقه	۲۰	۲۵	۳۲	۲۰	۲۰	۳۲
امیدبه‌زندگی	۷۵	۷۵	۷۵	۷۷	۷۷	۷۷
نخستین دستمزد افراد متناسب با سابقه	۳۰۱۵۳۰۰	۱۷۹۶۴۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۳۰۱۵۳۰۰	۶۰۳۰۶۰۰	۱۲۰۰۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

شده است. همچنین، برای محاسبه مستمری دریافتی فرد متناسب با نرخ تنزیل و با توجه به فرمول مستمری و مدت سال‌های احتمالی که فرد مستمری خواهد گرفت (متغیری که بستگی به میزان امیدبه‌زندگی، سن ورود به کار و متوسط

به همین منظور، دستمزد افراد برای گروه‌های مختلف کم‌درآمد، درآمد متوسط و پردرآمد برای سال‌های مختلف برآورد و حق بیمه پرداختی به سازمان تأمین اجتماعی محاسبه و متناسب با نرخ تنزیل، ارزش حال آن تخمین زده

1. Net Present Value (NPV)

برای مثال، اگر در یک سیستم بازتوزیعی نظام تأمین اجتماعی، حاصل تقسیم خالص ارزش حال برای افراد کم‌درآمد بزرگ‌تر از حاصل این کسر برای گروه‌های پردرآمد باشد، بدین معنی است که سیستم به نفع افراد کم‌درآمد طراحی شده است و اگر این اتفاق برعکس شود، عکس این قضیه صدق می‌کند. به عبارت دیگر، هرچه این عدد در گروه‌های کم‌درآمد بزرگ‌تر از ۱ باشد، بازتوزیع بهتر صورت گرفته است و اگر در گروه کم‌درآمد کوچک‌تر از ۱ باشد، بازتوزیع به نفع اقشار کم‌درآمد اتفاق نیفتاده است. در این قسمت، تنزیل کل و نسبت هزینه-فایده ($\frac{B}{C}$) برای افراد و گروه‌های درآمدی مختلف در سه سال مورد نظر (۱۳۵۷، ۱۳۷۷ و ۱۳۹۷) محاسبه شده است که در جداول زیر مشاهده می‌شود.

سابقه فرد دارد)، برآورد دقیقی صورت گرفته است. در پایان برای صحت و سهولت مقایسه نتایج حاصل در سال‌های مختلف، حق بیمه پرداختی و مستمری دریافتی فرد با متوسط تورم سالانه تنزیل شده است.

می‌دانیم که از تقسیم نسبت خالص ارزش حال دوران مستمری‌بگیری به خالص ارزش حال دوران بیمه‌پردازی، تجزیه و تحلیل هزینه-فایده حاصل می‌شود؛ عبارتی که در این تحقیق به شکل Benefit: Cost یا B/C نشان داده می‌شود. در واقع، هرچه این عدد بزرگ‌تر از ۱ باشد، بدین معناست که سیستم تأمین اجتماعی پرداختی‌های بهتری به بازنشسته داده است یا خواهد داد و برای فرد بسیار مهم است که در این محل سرمایه‌گذاری کند، اما اگر این عدد کوچک‌تر از ۱ باشد، بدین معناست که سیستم بازتوزیعی هزینه‌بر است و صرفه اقتصادی ندارد.

جدول ۴- محاسبات مربوط به نسبت هزینه-فایده برای گروه‌های درآمدی و افراد مختلف (برحسب ریال سال مشخص)

گروه‌های مختلف درآمدی	نماد فرمول	تنزیل کل
مرد کم‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	s1	۱/۵۵۹۶۳۴۱۴۲
مرد متوسط‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	s2	۱/۲۲۰۰۰۱۲۹۴
مرد پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	s3	۰/۵۶۵۵۹۸۳۱۲
زن کم‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	s4	۱/۷۵۷۱۸۱۷۲۵
زن متوسط‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	s5	۱/۶۰۳۸۷۰۲
زن پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	s6	۰/۳۶۵۸۶۷۹۳۱
مرد کم‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	s7	۵/۱۸۹۴۱۹۴۴۹
مرد متوسط‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	s8	۴/۴۵۸۵۸۹۱۹
مرد پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	s9	۰/۴۱۹۸۸۳۰۴
زن کم‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	s10	۵/۵۳۳۴۸۱۹۹۸
زن متوسط‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	s11	۶/۰۵۳۱۸۵۶۱۸
زن پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	s12	۰/۴۶۲۲۶۷۵۵۹
مرد کم‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	s13	۰/۹۳۷۹۲۶۳۱۱
مرد متوسط‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	s14	۰/۸۲۲۱۱۴۱۷۲
مرد پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	s15	۵/۳۵۳۹۸۴۳۱۲
زن کم‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	s16	۰/۹۳۷۹۲۶۳۱۱
زن متوسط‌درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	s17	۰/۹۴۶۹۶۴۲۷۴
زن پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	s18	۵/۵۱۱۸۴۱۵۵۵

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

فرد و دریافت مستمری در دوران بازنشستگی برایش هزینه در پی خواهد داشت. همچنین، اگر این عدد بزرگ‌تر از ۱ باشد، جریان یادشده برای او منفعت در پی دارد که هرچه عدد بزرگ‌تر باشد، این منفعت بیشتر می‌شود.

در این نمادگذاری، S برای اختصار کردن نسبت هزینه-فایده $(\frac{B}{C})$ است. همچنین، با توجه به تعریف $(\frac{B}{C})$ یا نسبت هزینه-فایده، هرچه این نسبت کوچک‌تر از ۱ باشد، به این معنی است که این نوع روند برای فرد هزینه‌براست و جریان بیمه‌پردازی

جدول ۵- محاسبه مربوط به تنزیل ثروت تأمین اجتماعی برای گروه‌های درآمدی و افراد مختلف (برحسب ریال)

گروه های مختلف درآمدی	نماد فرمول	تنزیل کل
مرد کم درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	c1	۶/۸۰۲
مرد متوسط درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	c2	۵۰۷۵۴/۰۲۱۰۸
مرد پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	c3	-۲۹۳۳۰۷/۲۱۲۲
زن کم درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	c4	۹۲۰۳/۰۴۸۱۵۹
زن متوسط درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	c5	۱۷۶۱۴۹/۸۹۸۲
زن پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۵۷	c6	-۳۱۹۰۴۶/۶۶۷۸
مرد کم درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	c7	۱۲۳۲۷۵۵/۶۸۶
مرد متوسط درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	c8	۱۲۷۵۶۸۶۰/۲۷
مرد پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	c9	-۹۲۶۴۰۷/۴۰۵۲
زن کم درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	c10	۱۳۳۳۹۹۷/۶۵۳
زن متوسط درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	c11	۲۵۶۸۶۱۴۷/۲۴
زن پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۷۷	c12	-۸۵۸۱۲۲/۲۰۶
مرد کم درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	c13	-۴۲۶۶۳۲/۰۱۸
مرد متوسط درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	c14	-۱۲۳۶۶۴۸۶/۶۳
مرد پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	c15	۳۱۴۷۰۱۹۵/۴
زن کم درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	c16	-۴۲۶۶۳۲/۰۱۸
زن متوسط درآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	c17	-۸۷۴۸۳۴۰/۰۲۴
زن پردرآمد بازنشسته شده در سال ۱۳۹۷	c18	۳۲۶۱۱۷۲/۹۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

حال منفی بدین معناست که ثروت تأمین اجتماعی برای آن فرد هزینه‌براست و سودی برای او در پی ندارد و خالص ارزش حال مثبت بدین معناست که ثروت تأمین اجتماعی برای او منفعت دارد و عایدی حاصل برای آن فرد مشخص می‌شود. در ادامه، با توجه به دو رویکرد

تنزیل ارزش مستمری و حق بیمه را نیز برای افراد و گروه‌های درآمدی در سال‌های مختلف با نماد C نمایش داده‌ایم. همان‌طور که مشاهده می‌شود، نرخ تنزیل برای بعضی افراد در گروه‌های درآمدی و سال مشخص منفی و در بعضی مثبت است. خالص ارزش

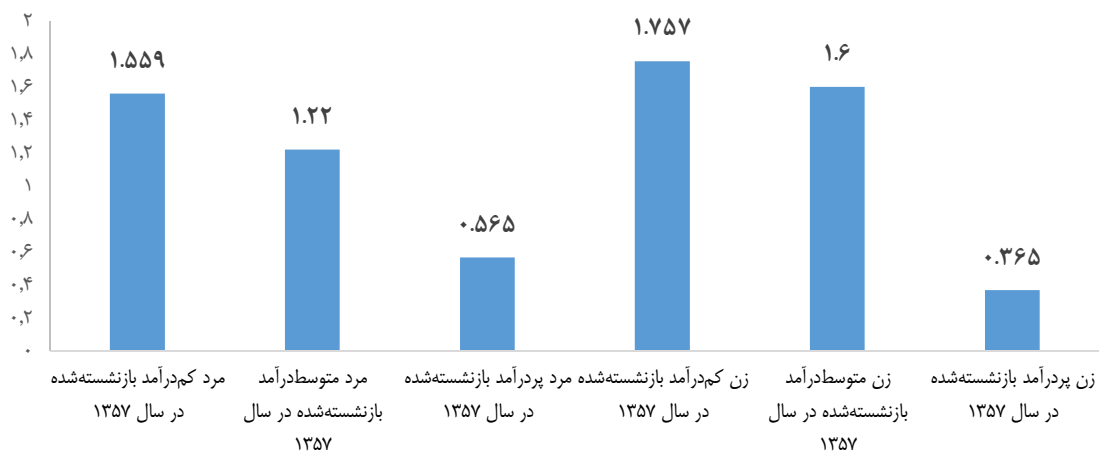
بگیریم، در سال ۱۳۵۷، این نسبت به نفع طبقات کم‌درآمد بوده است و در حالت کلی زنان نیز از مردان عایدی و منفعت بیشتری کسب کرده‌اند. همان‌طور که گفته شد، ثروت تأمین اجتماعی برای افراد کم‌درآمد بیشتر مصرف شده و بازتوزیع درآمندی نسبتاً خوبی صورت گرفته است.

بازتوزیعی سیستم تأمین اجتماعی، به تحلیل هرکدام به صورت جداگانه پرداخته می‌شود.

۱-۲- آثار بازتوزیع درون‌نسلی

با توجه به جداول قسمت پیش و داده‌های استخراج‌شده می‌توان گفت که اگر نسبت هزینه-فایده را درون‌نسلی در نظر

نمودار ۱- نسبت هزینه-فایده برای افراد و گروه‌های مختلف در سال ۱۳۵۷

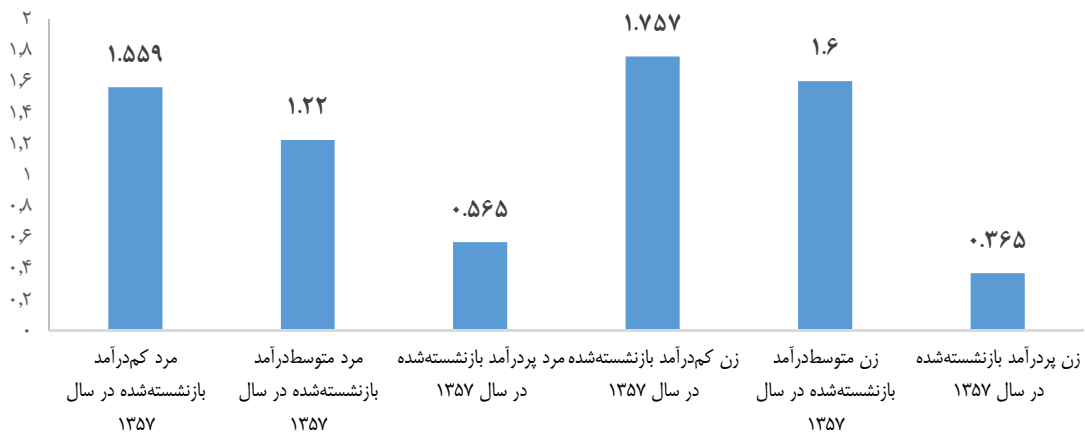

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

بوده و از این لحاظ، بازتوزیع مطلوب بوده است. در این مورد نیز این نسبت برای زنان بیشتر از مردان است.

اگر به سال ۱۳۷۷ و نسبت هزینه-فایده آن توجه شود، بازتوزیع صورت‌گرفته به نفع طبقات کم‌درآمد و متوسط‌درآمد

نمودار ۱- نسبت هزینه-فایده برای افراد و گروه‌های مختلف در سال ۱۳۷۷

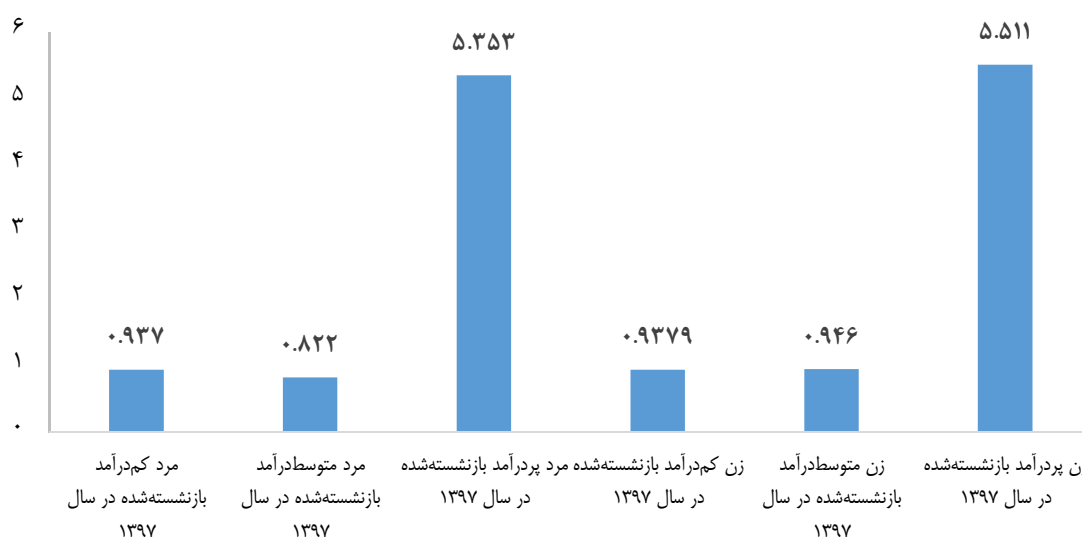

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

تأمین اجتماعی عملکرد خوبی نداشته است؛ البته در این سال، در بخش زنان، سیستم بازتوزیع بهتر از مردان عمل کرده و عایدی بیشتری برای آنها داشته است. از جمله دلایل این منفعت و عایدی بیشتر برای زنان می‌توان به متوسط سابقه کار کمتر و نیز نرخ امید به زندگی بالاتر در زنان نسبت به مردان اشاره کرد.

همان‌طور که در نمودار شماره ۲ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۷۷ در بخش مردان، این بازتوزیع به نفع طبقات کم‌درآمد و در بخش زنان به نفع افراد متوسط‌درآمد (با اختلاف کم) بوده، اما در سال ۱۳۹۷، این بازتوزیع در مردان و زنان به نفع افراد پردرآمد بوده است که نشان می‌دهد سیستم بازتوزیع نظام

نمودار ۳- نسبت هزینه-فایده برای افراد و گروه‌های مختلف در سال ۱۳۹۷

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷، وضعیت بازتوزیع به ضرر اقشار کم‌درآمد بوده است.

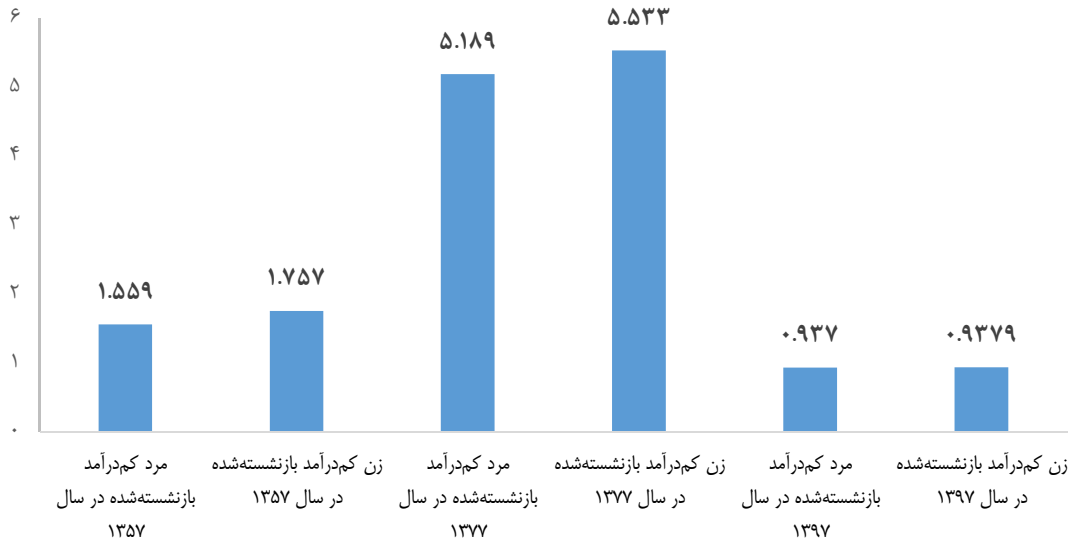
تأمین اجتماعی راهکار قانونی یا عملی در زمینه عمومی است که برای امنیت اقتصادی و رفاه اجتماعی اشخاص و خانواده آنان در قبال نقصان درآمد ناشی از بیکاری، پیری، بیماری یا فوت و همچنین، ارتقای رفاه از طریق خدمات عمومی و حمایت‌های اقتصادی طراحی می‌شود.

از سوی دیگر، می‌توان این‌گونه ادعا کرد که در سالیان اخیر، مستمری افراد کم‌درآمد متناسب با شرایط موجود اقتصاد کلان تغییر نکرده است و باید در وضعیت این افراد متناسب با شرایط موجود تغییر شایان توجهی صورت گیرد.

۲-۲- آثار بازتوزیع بین‌نسلی

در بازتوزیع بین‌نسلی، نسبت هزینه-فایده برای افراد کم‌درآمد در سال ۱۳۷۷ وضعیت بهتری داشته و در سال ۱۳۵۷ نیز وضعیت از سال ۱۳۹۷ بهتر بوده است.

نمودار ۴- نمودار هزینه-فایده افراد کم‌درآمد در سالیان مختلف برای زنان و مردان

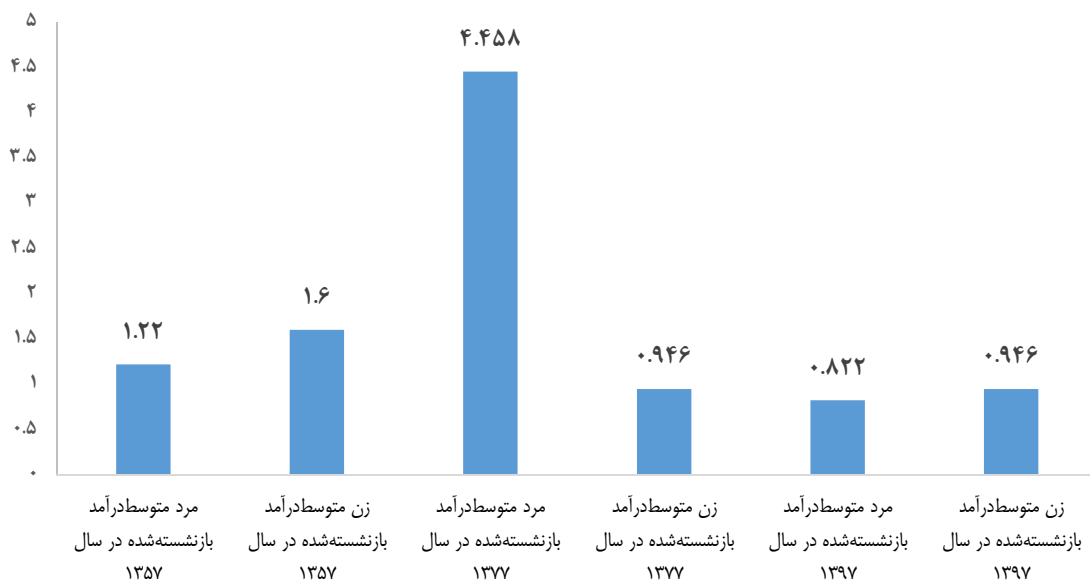

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

باید تصریح کرد که در سال ۱۳۵۷ نیز وضعیت بهتر از سال ۱۳۹۷ بوده و مانند قسمت پیش، در سال ۱۳۹۷ این نسبت به ضرر اقشار کم‌درآمد بوده است.

اگر این موضوع برای افراد با درآمد متوسط نیز بحث و بررسی شود، نظام بازتوزیع در سال ۱۳۷۷ به نفع این افراد بوده است و وضعیت بهتری نسبت به سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۹۷ داشته‌اند، اما

نمودار ۵- نسبت هزینه-فایده افراد متوسط‌درآمد در سالیان مختلف برای زنان و مردان

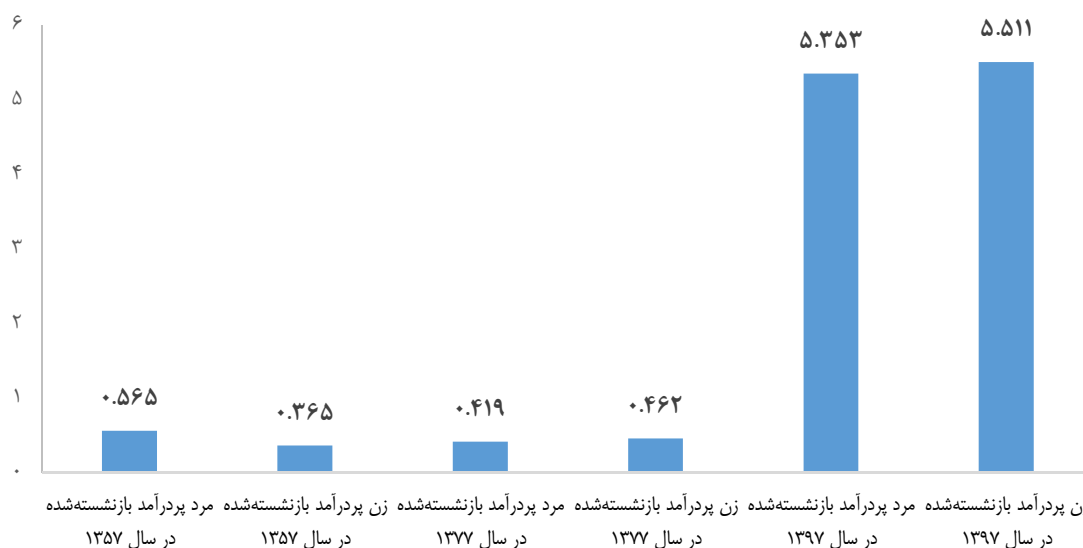

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

در حقیقت، چرخه تأمین اجتماعی از توازن مطلوب خود منحرف شده است. از این رو سیاست‌گذار عرصه تأمین اجتماعی باید با رویکرد اصلاحی به سرعت نسبت به انحراف ایجاد شده پاسخ درخور و متناسب با منفعت افراد کم‌درآمد و متوسط‌درآمد بدهد.

در سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۷۷، برای افراد با سطح درآمد بالا و پردرآمد، این نسبت تقریباً برابر و زیر ۱ بوده، اما در سال ۱۳۹۷، این نسبت به بالای ۵ در مردان و زنان رسیده که نشان‌دهنده چگونگی بازتوزیع ثروت در سال ۱۳۹۷ به نفع افراد پردرآمد بوده است.

نمودار ۶- نسبت هزینه-فایده افراد پردرآمد در سالیان مختلف برای زنان و مردان

زن پردرآمد بازنشسته شده مرد پردرآمد بازنشسته شده زن پردرآمد بازنشسته شده مرد پردرآمد بازنشسته شده
در سال ۱۳۵۷ در سال ۱۳۵۷ در سال ۱۳۷۷ در سال ۱۳۷۷ در سال ۱۳۹۷ در سال ۱۳۹۷

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

پژوهش نیز ضروری است که عملکرد سیستم تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۷ کاملاً عکس بوده و به نفع قشر پردرآمد رقم خورده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد راهکارها

دولت‌ها موظف‌اند برای کاهش فقر در میان شهروندان خود بکوشند و در این خصوص در کشورهای مختلف قوانین تأمین اجتماعی به تصویب رسیده است. مانند بسیاری از قوانین اجتماعی، این قوانین نیز برحسب ضرورت برای پاسخ به مسائل مختلف مطرح شده است. یکی از

مطابق مشاهده داده‌ها و تجزیه و تحلیل ارقام حاصل شده، اقبال مختلف درآمدی در سال ۱۳۵۷ نسبت به سال ۱۳۷۷، از ثروت کمتری بهره‌مند شده‌اند که گواه این حقیقت است که توزیع درآمدی در سال ۱۳۷۷ از سال ۱۳۵۷ بهتر بوده است، اما باید به این نکته اشاره کرد که در سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۹۷ توزیع درآمد به نفع طبقات کم‌برخوردار و متوسط بوده است. با عنایت به بند اول ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر کاهش آسیب‌پذیری اقشار ضعیف جامعه، توجه به این حقیقت تلخ حاصل از

برای درک وضع توزیعی نظام تأمین اجتماعی می‌توان از مفهوم ثروت تأمین اجتماعی استفاده کرد. در تعریفی ساده، ثروت تأمین اجتماعی حاصل تفاضل ارزش حال پرداخت‌های فرد در دوران اشتغال به بیمه اجتماعی از ارزش حال دریافتی‌های فرد تا پایان عمر اوست.

با تجزیه و تحلیل داده‌ها و در نظر گرفتن نسبت هزینه-فایده به صورت بین‌نسلی برای سه گروه کم‌درآمد، درآمد متوسط و بالا مشخص شد که افراد با سطح درآمد پایین و متوسط در سال ۱۳۷۷ وضعیت بهتری داشتند. در سال ۱۳۵۷ نیز وضعیت از سال ۱۳۹۷ بهتر بوده و در حالت کلی در سال ۱۳۹۷ وضعیت بازتوزیع به ضرر اقشار کم‌درآمد رقم خورده است. در مقابل، برای افراد با سطح درآمد بالا و پردرآمد، در سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۷۷ نسبت هزینه-فایده تقریباً برابر و زیر ۱ بوده است؛ البته در سال ۱۳۹۷، این نسبت به بالای ۵ در مردان و زنان رسیده که نشان‌دهنده بهره‌مندی بیشتر افراد پردرآمد از بازتوزیع ثروت در سال ۱۳۹۷ است که عملاً سیستم از توازن خارج شده است.

در راستای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و رویکرد توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر، سیاست‌گذار عرصه تأمین اجتماعی باید به این مهم بپردازد که چرا در سال‌های اخیر توزیع

این مسائل، فقر و کاهش آن در میان افراد مسن جامعه است. (برانت، ۱۳۸۳) برای دستیابی به این هدف، تأثیر نظام تأمین اجتماعی از دو بُعد درون‌نسلی و بین‌نسلی مورد اهمیت قرار می‌گیرد. برای درک وضع توزیعی نظام تأمین اجتماعی می‌توان از مفهوم ثروت تأمین اجتماعی استفاده کرد. در یافته‌های پژوهش این موضوع حاصل شد که با استفاده از نرخ تنزیل و نسبت هزینه-فایده می‌توان برآوردی از داده‌های مورد نظر در سال‌ها و افراد و گروه‌های درآمدی مختلف به دست آورد.

با تجزیه و تحلیل داده‌ها و در نظر گرفتن نسبت هزینه-فایده به صورت درون‌نسلی روشن شد که در سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۷۷، این نسبت به نفع طبقات کم‌درآمد بوده است و در حالت کلی، زنان از مردان عایدی و منفعت بیشتری کسب کرده‌اند، اما در سال ۱۳۹۷ قضیه عکس شده و این توزیع ثروت به نفع افراد پردرآمد صورت گرفته است. سیستم بازتوزیع در این سال از اصل خود و همچنین، عدالت فاصله زیادی گرفته است. از جمله دلایل این موضوع عدم رشد مستمری افراد کم‌درآمد متناسب با شرایط موجود اقتصاد کلان در سال‌های اخیر است. از این رو سیاست‌گذار حوزه رفاه و تأمین اجتماعی چاره‌ای جز یافتن راه‌حلی برای افزایش مستمری متناسب با شرایط اقتصادی موجود ندارد؛ موضوعی که می‌تواند در قالب کمک‌های کالایی یا اعتبار خرید بسته‌های مشخص به افراد اعطا شود.

بازنگری سیاست‌ها باید به گونه‌ای باشد که فاصله ایجادشده میان مردان و زنان کمتر شود. به‌طور کلی، اتخاذ سیاست‌های درست و مطابق با یافته‌های پژوهش نه‌تنها در راستای بهبود نظام بازتوزیعی تأمین اجتماعی قرار دارد، بلکه هم‌راستا با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به‌عنوان مثالی از اسناد مهم بالادستی است. برای حل مشکلات این حوزه توصیه‌های سیاستی مطابق جدول زیر ارائه می‌شود.

درآمد و ثروت در صندوق بازنشستگی تأمین اجتماعی که بزرگ‌ترین صندوق کشور است، به ضرر اقشار کم‌درآمد و متوسط‌درآمد بوده است؟ از این رو باید به فکر اصلاح و اتخاذ سیاست‌های حمایتی از اقشار کم‌درآمد و متوسط‌درآمد باشد؛ زیرا این راهبرد در راستای اهداف اصلی این سازمان قرار دارد. درعین‌حال، عایدی مردان به دلیل متوسط سابقه کار بالاتر و امیدبه‌زندگی پایین‌تر نسبت به زنان، کمتر است. ازاین‌رو

جدول ۶- توصیه‌های سیاستی برای حل مشکلات حوزه تأمین اجتماعی

مشکل یا معضل	راه‌حل یا پیشنهاد	نهادهای متولی
عدم بازتوزیع بین‌نسلی مناسب و به‌دوراز عدالت در سال ۱۳۹۷ به نسبت سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۷۷	اتخاذ سیاست حمایتی متناسب با قشر کم‌درآمد و متوسط‌درآمد (افزایش ضریب مستمری این گروه‌ها)	وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی کشور
عدم بازتوزیع درون‌نسلی مناسب و به‌دوراز عدالت در سال ۱۳۹۷ به نسبت سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۷۷	بازنگری در سیاست‌های حمایتی (افزایش ضریب مستمری گروه‌های کم‌برخوردار)	وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی کشور
عدم مساوات مستمری دریافتی بین زنان و مردان از هر دو بُعد درون‌نسلی و بین‌نسلی	اصلاح سیاست‌های حمایتی و بازنگری در حق بیمه دریافتی از مردان و پرداختی به بانوان	سازمان تأمین اجتماعی
عدم اجرای قاعده عدالت و تنوع زیاد در خروجی‌های تأمین اجتماعی	یکسان‌سازی خروجی‌های تأمین اجتماعی با ارائه راهبرد صحیح و الگوگیری از دیگر کشورهای پیشرو در این زمینه	سازمان تأمین اجتماعی
تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری غیرعلمی	تشکیل پایگاه‌های جامع آماری و تصمیم‌گیری بر اساس داده‌های خروجی پایگاه	وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی کشور
فقدان راهبرد مشخص در تعامل با شرکای اجتماعی و نظام تصمیم‌گیری کشور	ایجاد شورا یا نهاد بالادستی برای تدوین و بررسی قوانین و تصمیمات مرتبط با سازمان	شرکای اجتماعی، دولت، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان و قوه قضائیه

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

- برانت، کریستینا (۱۳۸۳). دولت رفاه و حمایت‌های اجتماعی؛ راهبردهای فقرزدایی (هرمز همایون‌پور، مترجم). ایران، تهران: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.

منابع
- اتحادیه بین‌المللی تأمین اجتماعی (۱۳۷۳). نقش تأمین اجتماعی در اقتصاد ملی (زهره کلهر و دیگران، مترجمان). ایران، تهران: سازمان تأمین اجتماعی.

- Rosen, H. S. (2004). Public finance. In *The encyclopedia of public choice* (pp. 252-262). Springer, Boston, MA.

اگر نسبت هزینه-فایده را درون‌نسلی در نظر بگیریم، در سال ۱۳۵۷، این نسبت به نفع طبقات کم‌درآمد بوده است و در حالت کلی زنان نیز از مردان عایدی و منفعت بیشتری کسب کرده‌اند. همان‌طور که گفته شد، ثروت تأمین اجتماعی برای افراد کم‌درآمد بیشتر مصرف شده و بازتوزیع درآمدی نسبتاً خوبی صورت گرفته است.

- پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. (۱۳۷۹). *نظام تأمین اجتماعی* (جلد ۴، فصل ۲). تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- سلیمی‌فر، مصطفی؛ و خزاعی، جواد (۱۳۸۴). موفقیت نظام تأمین اجتماعی ایران در کاهش فقر. *نامه مفید*، ۱۱(۵۱)، ۷۰-۵۱.
- هالزمن، رابرت؛ و صالح‌پور، محمدرضا (۱۳۸۰). رویکرد بانک جهانی در مورد اصلاح نظام بازنشستگی. *تأمین اجتماعی*، ۳(۸)، ۷۹-۷۷.
- عبدالله‌میلانی، مهنوش (۱۳۷۹). بررسی توزیع درآمد بازنشستگان (براساس بودجه خانوار). *پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۳(۷)، ۷۹-۱۰۰.
- Feldstein, M., & Liebman, J. B. (2002). Social Security. *Handbook of Public Economics*, 4, 2245-2324.
- Liebman, J. B. (2002). Redistribution in the Current US Social Security System. In *The Distributional Aspects of Social Security and Social Security Reform* (11-48). University of Chicago Press.
- Steuerle, C. E., & Bakija, J. M. (1994). *Retooling Social Security for the 21st Century: Right and Wrong Approaches to Reform*. The Urban InSTITUTE.
- Gruber, J. (2013). *Public finance and public policy*. Macmillan.